

h. 113, 28

Yc
2297

SERENISSIMVM PRINCIPEM
PATREM PATRIAE
CLEMENTISSIMVM
SERENISSIMVM PRINCIPEM
HEREDEM

HVIUSQVE PATRVVM SERENISSIMVM
PRINCIPES RELIQVOS
CELSISSIMOS

EA QVA DECET ANIMI SVBMISSI REVERENTIA,
GYMNASII CASIMIRIANI CVRATORES
LITTERARVM PATRONOS FAVTORES
DOCTORES CVLTORES

EA QVA PAR EST OBSERVANTIA ATQVE HVMANITATE

AD
CELEBRANDAM ORATIONE
SOLENNI

GYMNASII CASIMIRIANI NATALIS

A. D. III. IVL. CIOIOGCLXXXI.

MEMORIAM

INVITAT
IO. CHRISTIANVS BRIEGLEB
P. P. O.

GOBVRGI, FORMIS AHLIANIS

ORATIO

PVBLICE HABITA

A. D. V. IVL. CIDI⁹CCLXXVIII.

A

IO. CHRISTIANO BRIEGLEBIO.

Dicturus hodie in hoc doctissimorum virorum confessu primum omnium ego, publicae pietatis interpres constitutus, Deo O. M., cuius numine haec bonarum artium officina stat inconcussa, inter ipsas fortunae minas saepius defensa atque luculenter a variis vel hominum vel temporum iniuriis, et multis magnisque aucta atque ornata beneficiis, gratias ago, quas mens capere potest, maximas; eumque supplex veneror, ut porro nobis lubens adsit atque propitius; bonorum consilia doctorum atque labores fortunet; iuventutis huius, nostrae credi-

A 2

tae

tae fidei, animos sapientiae virtutisque magno impleat amore; has denique preces, casto puroque pectore ipsi oblatas, ita jubeat esse ratas, vti ipse omnis verae sapientiae virtutisque fons est atque origo.

Perfolutis nunc Deo immortalī, quas debemus, gratiis, votisque rite nuncupatis, vbi *Vos* intueor, *Viri generosa, illustri, reuerenda atque nobilissima dignitate, excellentissima doctrina, amplissimis in rempublicam meritis conspiciui; Vosque, Ciues Casimiriani, decus nostrum et voluptas vnica*; sit, nescio quomodo, vt, quae in pectore intus gerantur, in ipso illo vultu *Vestro* hilari atque serena fronte, in illo oculorum vigore blandam praese speciem ferentium, animaduertere mihi videar; animaduersa vero paullo audacius expromere non dubitem.

Neque enim *Vestrum* quemquam fore puto, quin multarum rerum cogitatione, huius diei solennitate non indigna, impleatur; quamuis alii in aliarum contemplatione rerum defixi esse videantur.

Dum enim complures diuini illius principis, qui hoc bonae mentis sacrarium constituit, laudes atque virtutes

me-

meditantur; alii, quod nobis per illum tributum est, beneficii magnitudinem cogitando adsequi student; pia vota fouent homines religiosi, vt haec nobis felicitas ferueret perpetua, vnice optantes; priscae aetatis memoriam recolunt subtilioris homines ingenii, illamque cum hac nostra comparant diligentius; vel florentis aetatis inter haec subfella iucundissime exactae recordatione delectantur; alii, quantum huic Casimiriano debeant ipsi, colligunt, et non mediocriter se commoueri sentiunt; sunt denique, qui bona illius vniuersa contemplantur; sunt, qui hanc iuuentutem, cuius magnam partem in spem patriae dulcissimam laetius efflorescentem vident, paterno quodam amore amplectantur: quae omnia sunt eiusmodi, vt, quam ego sententiam potissimum laudem et reliquis anteponendam iudicem, definire vix ausim. Quo magis mihi religio fuerit animos a tali cogitatione auocatos traducere ad aliena atque remota ab huius diei sanctitate; quin potius alacri animo nos accingamus ad sacra nostra recte peragenda. Et quoniam omnia in medio posita, omnia se offerre dicenti ipsa videntur; neque opus est inuenire ea, quae iam habemus, neque quaerenda fuerint,

quae ante oculos sunt; prudentissimi autem quique viri
 non temere praecipunt, in omni parte orationis, vti vitae,
 considerandum esse, quid deceat; quid hanc causam, hoc
 tempus, hanc personam apud hos homines deceat, non
 est quod subtilius Vobiscum agam; non est, quod ex in-
 terioribus doctrinae recessibus quidquam repetam; ne-
 que is ego sum, qui viros doctos, imo doctissimos docere
 velim videri, neque intelligam, quam parum apta sit spi-
 nosa oratio, ieiuna atque exilis huic huius diei laetitiae atque
 solennitati; patiamini quaeso, A., mihi que detis hanc veniam,
 vt abiecta illa doctrinae gloria eorum potius imiter mode-
 stiam atque simplicitatem, qui malint grata proponere au-
 dientibus, quam speciosa dictu; ea differere, quae vtilis fa-
 ciant tironibus, quam admirabiles imperitis; patiamini igitur,
 me ex Vestris ipsorum cogitationibus; ex iis, quae paullo
 ante commemoravi, decerpere nonnulla atque delibare, quae
 Vobis quidem non inaudita neque incognita existimetis;
 iucunda tamen atque grata animis Vestris et sentiat et
 vero etiam fateamini.

Veneremur igitur, veneremur principem immorta-
 litate dignissimum *Casimirum*, et eo magis veneremur,
 quo

quo minus saepe vel nostra vel maiorum aetas illius similes tulit; qualis quantusque ille heros fuerit, ciuium suorum litterarumque amantissimus, dignus *Ioanne Friderico Magnanimo* nepos, diligenter etiam atque etiam cogitemus; celebremus egregiam illius liberalitatem coniunctam cum sapientia summa, quae hoc Musarum templum condidit, atque simul id voluit, illud vnice spectauit, hoc effecit denique, vt non modo de ciuibus, neque de iis solum, quibus illum talem Principem praesentem intueri contigit, sed de quam plurimis aliis, de exteris, de omni posteritate, de litteris ipsis quam optime mereretur; et quoniam nulla cuiusquam oratio satis ornare possit illam illius beneficii magnitudinem, certe quotannis nostram erga optimum principem pietatem publice ostendamus; memoriam eius retineamus sempiternam, et ita tradamus posteritati; ita factis, moribus, vita denique omni testemur, nos intelligere, quanto decori sit, quanto ornamento terris Coburgensibus *Casimira*, quam veluti ex se natam reliquit *Casimirus*, et, si quis ad immortales mortalium rerum sensus perueniat, profecto respicit. Haec, sanctissima anima, et, pulcherrimis operum tuorum fructibus aeternum laetare.

Ab

Ab illo enim liberalitatis Tuae fonte in plures reipublicae nostrae partes; tum vero etiam in alias ciuitates, *) vt flumina maiora non illi modo, intra quam nascuntur, regioni commoda praestant, sed diffundunt munera sua ad remotissimos etiam populos; magni redundarunt fructus atque praeclari. Hinc enim quam plurimi exierunt, qui, quum pectus litteris elegantioribus egregie munitum in maiora artium domicilia attulissent, eoque maiores in optimis litteris progressus facerent, deinde tales existerent, qui vel administrarent feliciter rem publicam; vel sanctioris dignitatem doctrinae tuerentur; vel regiam virtutis viam aperirent mortalibus; vel compressa sceleratorum audacia defenderent innocentiam; vel vitae ciuium et valetudini consulerent; vel bonas artes praeclare docerent iuuentutem, eamque formarent ad humanitatem atque elegantiam, et ipsis etiam ingenii suauissimi et limatae doctrinae monumentis sui memoriam ad ipsam posteritatem transmitterent; quum subinde magnus huc con-

*) Plures enim idemdem ingenii cultus augendi causa huc venerunt ex Silesia; Saxonia; Transiluania; Sueuia; Alfatia; Palatinatu; Holfatia; terris Brunswicensibus, etc.

conflueret numerus iuuenum praeclara studia aemulan-
 tium, non generosi modo sanguinis, sed, quod multo
 maius est, animi nobilissimi; neque esset necesse, vt ci-
 ues nostri ad congerendas doctrinae sapientiaeque copias
 peregre proficisci iuberent filios adolescentulos, et cum
 filiis transmitterent nummos, et ex oculis dimitterent ca-
 ros atque disciplina; neque vt principes legum seueritate
 minisque poenarum ista cauerent, quod facere coguntur
 ii, qui suae sibi miseriae conscii parum honesto modo, si
 minus verae ciuium vtilitati et litterarum decori, tamen
 arcae suae consulere putantur. Adeo egregie constituta
 est res Casimiriana publica! Quamquam is ego non sum,
 qui reliquas scholas omnes prae hac nostra contemnen-
 das putem, quarum etsi non multas, non tamen nul-
 las de principatu cum nostra contendere; (videte,
 quam libere, quae sentio, aperiam omnia, Vestrae
 confusus humanitati!) non ignoro, non nego. Et
 quum suus constare debeat honos veritati, quam ego
 vnam omnium, quas veterum mortalium finxit reli-
 gio, dearum, praestantissimam iudico, non ego
 adfirmare ausim, omnibus hanc scholam carere vi-

B

tiis,

tiis, *) quae negare, vereor, ne impudentiae videatur;
 dissimulare astutiae; excusare ignaviae; defendere im-
 probitatis; detegere hoc loco atque tempore dementiae
 fuerit; corrigere autem, quantum quidem fieri possit,
 atque emendare sapientiae erit et consummatae virtutis;
 illud tamen audacter pronuncio, si quando egregiae Ca-
 simiri voluntati minus responderit hoc institutum, accu-
 sandam esse non diuini principis sapientiam, cuius argu-
 menta plurima et luculenta e re ipsa duci poterant facile,
 quorum illud non postremum fuerit, quod pluribus or-
 natam voluit Casimiram suam doctoribus, quibus singu-
 lis singulas litterarum tribueret prouincias, ne quis gra-
 uiori succumberet oneri; accusandam igitur fortunae
 iniquitatem, aut, ne improbe loqui videar, hominum
 temporumque iniuriam; quamquam non est, quod que-
 ramur; gratias potius agamus optimo numini, cuius
 prouidentia singulari, quae nostrae imbecillitati succurre-
 ret,

*) Non ego arbitror, nam id fieri non potest, vllam vquam scho-
 lam constitutam, quae omni hominum generi eorumque vel
 fastidiis vel desiderijs satisfaceret. Hoc monui, ne quis hunc
 locum maligne interpretetur vel calemnietur.

ret, factum est, vt iis Doctoribus *) exsplendesceret hoc nostrum Casimirianum, quorum longe plurimi rebus multo

*) Commemoremus doctores Casimirianos huius saeculi. Fuerunt autem isti

- 1) Ioa. Daniel Gihnein, I. V. L. antea Aduoc. Ordin. successit M. Friderico Caleno in professione philosophiae practicae, historiae et eloquentiae; ac simul Paedagogiarcha; introductus d. 3. Iul. 1695. post obitum Bahni successit in professione Iuris; eloquentiae facultatem cedens Verpoortennio d. 8. Dec. 1706. mortuus a. 1735.
- 2) Ernestus Salomo Cyprianus; academiae Iuliae, quae est Helmstadii. Prof. P. successit directori Sauerbrey a. 1700 mense Decembri; Gotham vocatus 1713.
- 3) M. Philippus Theodorus Verpoortennius, Coburgensis, graecae linguae ac poeseos Professor, introductus a. 1702. Professor eloquentiae factus 1706. diem supremum obiit a. 1712.
- 4) M. Io. Conradus Schwartz, Coburgensis, filii Professor extraord. poeseos ordinarius; introductus sub finem anni 1706. successit Verpoortennio a. 1713., inauguratus est Director d. 27. Nou. 1732; per aliquot annos lumine oculorum orbatus, vita defunctus est a. d. 2. Iun. 1747.
- 5) M. Io. Michael Fitcher, Coburgensis. scholae senatoriae Rector, Metaphysicae et Poeseos extra ordinem Professor intro-

multo maioribus gerendis idonei et essent, et iudicarentur etiam ab exteris. Et quoniam in hunc locum dicendo

trod. d. 12. Ian. 1713. Diaconus exeunte a. 1714. mortuus d. 1. Mart. 1742.

- 6) Godofredus Ludovici, Barutho Lusatus, III. Gymnasi Schlenkingensis per annos 18. Rector, successit Cypriano a. 1713. m. a. 1724.
- 7) Io. Iustus Bode, Bodenburgo Brunsvicensis, Principum Iuventutis Saxo Salfeldensium Ephorus; factus est Professor Matheseos et Metaphysicae, et introductus d. 5 Febr. a. 1715. m. d. 12 Oct. 1719.
- 8) Ioa. Heimreich, Tannensis, Phil. et Med. D., Isenaco huc euocatus lectiones auspicabatur Hebraicas d. 25 Febr. 1715. physicam professionem d. 26 Febr. ei. a. lectiones medicas d. 5 Iun. 1719.
- 9) M. Io. Christoph Schubart, Coburgensis, Scholae senatoriae Rector; Poeseos Prof. Extraord. lectiones auspicatus est d. 29 Sept. 1715. inauguratus est Prof. eloquentiae et graecae linguae d. 16 Ian. 1733. mortuus d. 8 Dec. 1744.
- 10) Io. Ehrenfried Zschackwitz, Numburgensis, Iuris publici Professor m. Maio a. 1715. ad Hilperhufanam professionem abiit a. 1716.
- 11) Estienne de Fert, Mag. Philos. Parisiensis et e Burgundia oriundus; Professor linguae Gallicae a. 1719. habuit orationem

cendo perueni, quem non attingere facilius erat, quam relin-
quere tactum; ego mihi ipse temperare non possum,
quin

tionem auspicalem d. 17 Oct. a. ei. Mortuus a.
1739.

- 12) M. Bonifacius Henricus Ehrenberger, Hildburghufanus,
Prof. Matheos et Metaphysicae introductus d. 12 Iul.
1720. m. 1759.
- 13) Albertus Meno Verpoorteni SS. Theol. D. antehac Su-
perintendens Neostadii ad ericas; vocatus Director et
Theol. P. P. a. 1724. inauguratus d. 13 Oct. h. a., postea
Gymnasii Dantiscani Rector creatus.
- 14) Theodorus Berger I. V. D. introd. a. 1736. vt doceret in-
stitutiones Iustinianaeas et historiam; m. d. 20. Nov. 1773.
- 15) eodem anno et die Io. Christian Linck. praefectus studiis
Serenissimorum iuuentutis principum Ioa. Ernesti et Ioa.
Guilielmi in Gymnasium inductus est, vt Philosophiam
moralem doceret; m. a. 1766.
- 16) Io. Sebast. Albrecht, Med. D. et Practicus. Acad. Imperial.
Leopold. Carolin. Naturae Curiosorum Collega, cognomine
Panthemi, constitutus est Prof. Philos. Natural. d. 3. Sept.
a. 1734. m. d. 8 Oct. a. 1774.
- 17) Ioa. Ferdinandus Raifon, Gallus, qui sub nomine, quod di-
ximus, voluit latere, Iena, vbi linguam gallicam iuuenes

quin paullo diligentius repetam animo memoriam non
superioris saeculi, sed huius nostri longe incundissimam,
ap-

docuit studiosos, euocatus, vt in Gymnasio Casimiriano
Professoris linguae gallicae munere fungeretur, introdu-
ctus est a 1738. m. a. 1765.

18) Ioa. Vdalricus Tresenreuter, antea in alma Noricorum acad.
Altorfina alumnei et oeconomiae inspector, vocatus Dire-
ctoris adiunctus, paedagogiarcha et eloquentiae atque phi-
losophiae P. P. O., introductus in collegium Professorum
a. d. VI. Id. Octobr. 1738. m. a. 1744.

19) Ioa. Martin Chladenius, antehac antiquit. ecclesiast. Prof.
P. Extraord, in Acad. Lipsiensi, nec non Collegii Princi-
pum minoris Collegiatus, suscepto Directoris adiuncti et
Paedagogiarchae munere, introductus d. 9 Dec. 1744, ad
professionem Theologicam in academiam Erlangensem vo-
catus discessit d. 16 Ianuar 1748.

20) M. Christoph. Ioseph Sucro, Magdeburgensis, ex academia
Halensi huc euocatus, vt doceret eloquentiam latinam, item
graecas litteras, introductus d. 30. Iun. 1745. mortuus a.
1756.

21) M. Io. Frid. Gruner, Coburgensis, ex academia Ienensi huc
vocatus Professor antiquitatum et linguae Romanae, post
eloquentiae; munus adiit a. 1748. Halam Magdeb. abiit
Prof. Theol. a. 1764.

12) Io.

applaudentibus, spero, omnibus, qui nobis nostrisque studiis nostraeque laetitiae honorique fauent, Iuuat comme-

- 22) Io. Frid. Klett, I. V. D. e Baruthinis, Prof. extraord. ex academia Erlangensi huc vocatus a. 1748. obiit a. 1750.
- 23) M. Io. Andreas Buttstett, antea Director Gymnasii Gerani, hic Directoris et Prof. Theol. munus suscepit a. 1751. abiit a. 1761. in academiam Erlangensem Prof. Theol. et Pastor Palaeopolit. vocatus, vbi m. a. 1765.
- 24) M. Erhard Andreas Frommann, ex Pastoratu Garnstadiensis, Prof. orr. et graecae linguae huc euocatus a. 1756. introd. d. 31. Oct. Munus Paedagogiarcae suscepit a. 1759. Director constitutus a. 1761. publice introductus d. 13. Mart. 1762. Doctor Theologiae creatus in academia Altorfina -- Abiit d. 24. Mai a. 1771. Abbas Bergensis et Ducatus Magdeburgensis Superintendens Generalis, nec non regii Consistorii Consiliarius. m. d. 1. Oct. 1774.
- 25) M. Io. Christoph Cramer, Facult. Philos. Adjunctus Ienensis, huc Prof. Matheseos et Metaphysicae vocatus a. 1759. Paedagogiarcha a. 1762. m. d. 11. Sept. a. 1765.
- 26) M. Laurentius Adam Bartenstein, Heldburgensis, Scholae Senat. Rector. Prof. extraord. constitutus a. 1757. Prof. eloquentiae Ordinarius, post Matheseos a. 1765. d. 24. Iul. Paedagogiarcha a. 1766.

memorare etsi non omnes, ne aures Vestras fatigem, tamen praecipuos artium doctores Casimirianos. Ut igitur

- 27) Io. Frid. Quehl, puerorum nobilium in aula Serenissimi Ducis nostri morum praefectus et Secret., Professori Raison adiungitur, eique linguae gallicae docendae munus traditur a. 1762.
- 28) M. Io. Christian Mittenzwey, Scholae Nicol. Lipsiens. Collega, Professor graecae et orr. LL. huc euocatus m. Ianuar. a. 1763. mortuus sub finem eiusdem anni.
- 29) M. Theodor Praetorius, Mittenzweyio successit introd. d. 3. Mai. a. 1764. postea munus sacrum concionatoris aulici adire coepit; dein Gymnasii Director d. 17. Iun. 1771
- 30) M. Gottlieb Christoph. Haries, Culmbacensis, Prof. Extraord. in academia Erlangensi, adiit munus Professoris LL. orr. et graecae d. 24. Iul. 1765. in academiam Erlangenfem Professor Eloquentiae et Poeseos. nec non Consiliarius Aulicus abiit d. 9. Apr. a. 1770.
- 31) M. Io. Georg. Henricus Feder, ex Baruthinis, Magister legens in Erlangensi Vniuersitate post obitum b. Crameri Metaphys. et Orr. LL. P. huc vocatus d. 21. Nou. a. 1765. est introductus. Goettingam abiit Prof. Phil. Ord. d. 17 Mart. a. 1768.
- 32) M. Io. Christianus Briegleb, Gorlicensis, Goettinga, ubi vixerat, euocatus et in locum Federi Prof. Phil. surrogatus, est introductus d. 22. Iul. a. 1768.

tur silentio praetermittam *Buddeum*, illum *Buddeum*, qui, per breuissimum quidem vnus anni spatium, noster tamen fuit, et hinc digressus Halam primum, mox Ienam

or-

- 33) M. Io. Melchior Faber, Simmershufa Hilperhufanus, in illustri Gymnasio Thoruniensi P. O. I. graecae et Eloquentiae successit Harlesio introductus d. 11. Iun. a. 1770. discessit Prof. et Rector illustris Gymnasii Onoldini d. 1. Maii a. 1774.
- 34) M. Io. Casimirus Happach, Coburgensis, Concionator Aulicus primus et Consistor. Ducal. Assessor, euocatus ill. Gymnas. Casimir. Acad. Director et Theol. P. P. O. cum dignitate Consiliiarii in Consistorio Ducali, introd. d. 24. Aug. a. 1772. Successit Praetorio.
- 35) Io. Henr. Steuogt. Coburg. Aduoc. Aul. et Regiminis illust. Suffectus in locum Bergeri Prof. Juris et Histor. introd. d. 3. Nou. 1774.
- 36) Io. Melchior Lochman, Lengenfelda Nariscus, Rectoris Salfeldensis munere functus, quo se ipse abdicauerat; Vitemberga dein euocatus Fabro successit in Prof. Rhet. et graecae I. introd. d. 3. Nou. a. 1774.
- 37) Dd. Herrmann Gottlieb Hornschuch, Med. et Phys. Prof. O., raris Coburg. Physicus, Albrechto successit d. 23. Nou. a. 1775.

C

38)

ornauit, et nominis sui splendore illustrauit, imo orbem terrarum, qua litteris statuit pretium, ingenii doctrinaeque fama impleuit: quantum dicamus ingenii, quantum animi fuisse in *Cypriano*, ad summum postea, quo non indignus fuit, honoris fastigium euecto; quo tractante Gymnasii nostri gubernacula, incredibile dictu est, quantum effloruerit Casimira non dicam moribus ciuium, eorum enim turpitudine doleo magno illius nomini maculam non leuem iniustam esse; sed ingenii et frequentia eorum, qui huc venirent. Quantum litterarum fuit; quam prompta et parata doctrina in *Verpoortennio* vtroque! Quantum antiquitatis in *Schwarzio*! quae doctrinae varietas in *Grunero*! quam admirabilis eruditionis multiplicis copia in *Semlero*! nam fuit hic quoque aliquando rei nostrae publicae pars per aliquot menses. Quantae virtutes enituerunt in *Chladonio*! quae ingenii perspicacia! quod acumen! quae mo-

rum

38) Io. Frid. Facius, Coburgensis, Prof. Extraord. a. 1777.

Quae huc transtulimus, iisdem fere verbis scripta leguntur in matricula Gymnasii Casimirciani Academici.

rum lenitas! *Tresenreuterum* vero natum diceres ornandae rei scholasticae et docendae optimas iuuentuti artes, Adeo multa in illo viro bona erant, vt, ad quamcunque ille se contulisset, in ea egregia eius esset opera et adolescentibus vtilissima; neque dubitem hunc illis omnibus anteponeere, qui quidem, non infitior, doctrinae magnitudine illi forte praestabant, quamuis haec quoque in ipso minime contemnenda fuerit; sed illud potius agebant, vt sibi ipsi saperent soli, non iuuentuti, cui dati erant praeceptores; vt se suumque nomen illustrarent, in cathedra vero constituti, vbi non satis parati ad docendum venerant, arte quadam minus liberali ignauiae suae succurrerent. Similis *Tresenreuteri* fuit *Frommannus*; similis *Sucroius*, quos ego nunquam cogito, quin me sentiam vehementius commoueri, et vestigia quoque tantorum viroꝝ adorare gestiam. Ac de *Frommanno* quidem, qui etiam moriens suam erga nos voluntatem testatus est, alio tempore *) plura dixi, quanquam minus, quam

*) Tum quidem, nam nihil de tali viro hoc loco commemorare religio mihi est; fuit enim profecto talis, qualem in vniuersum

quam volui et vero etiam debui; et erit forte alius locus
 vberius declarandae illius virtutis; iam enim opprimit
 moe-

descripti, quin maior atque melior, quod alio tempore fortasse
 a me probabitur disertius; si quidem illius praestantiam non
 adsequuntur, qui modo ex scriptis viri imaginem sibi fingunt;
 tum igitur differui in eam fere sententiam:

„Quanta in illo, quam accurata optimarum litterarum pe-
 ritia, non modo Latinarum, Graecarum, et quas oriens tulit
 atque perfecit, sed verae elegantiae atque humanitatis littera-
 rum et philosophicarum et theologicarum fuerit, nemo Ve-
 strum ignorat; testantur vero etiam ingenii monumenta, quae
 reliquit; testantur discipuli, quos formavit; testantur disputa-
 tiones publice cum doctissimis viris habitae saepius; et quando
 vniquam verba ille fecit, quin summa nos dimitteret voluptate
 repletos? Praeterquam enim quod non vanas atque molestas
 institueret disputationes, sed quae haberent admonitionem vti-
 lem iuuentuti optimarum artium studiosae; doctioribus non in-
 gratam; eadem illa elegantia atque suauitas, idem ille lucidus
 ordo, eadem doctrinae magnitudo et subtilitas regnabat in illis
 sermonibus, quae in reliquis scriptis viri; quae duae res, dispu-
 tandi scilicet subtilitas dicendique elegantia, vbi coniunctae
 fuerint, tum vero admirabile illud solet existere, quod tacito
 quodam sensu homines ducit, et vel inuitos sequi cogit. Ne-
 que tamen vniquam doctrinae singularis gloriam ille captauit,
 sed quam pulcherrimum illum atque suauissimum doctrinae suae
 fru-

moeror, ereptum iuuentuti, ereptum litteris, ereptum
generi humano illum talem virum.

Su.

fructum putaret, quem sui vere perciperent, voluit minus de-
ctus videri, vt popularis esset, quae solet esse modestia homi-
num vere doctorum; atque haec tanta in ipso fuit, vt, quum di-
scedens vere gloriari posset, se regente hanc optimarum artium
officinam maiora in dies cepisse incrementa, id ipsum prope
solum nescire videretur; et quum negare non posset, hanc lau-
dem cum collegis suis communicare mallet, quam sibi vni vindic-
are, cuius animi magnitudinis plura specimina a me pro-
ferri poterant. Porro quam sancta fuit illius disciplina, quam
humanam, vt, quum antea semper haberent inuidi atque aduer-
sarii, quae obiectarent, inficitos scilicet et turpes ciuium mo-
res, illa criminatio prope contuleret, neque facile proferretur,
nisi ab iis, quos melior nostrorum vita adolescentiae turpius
actae admoneret atque offenderet. Mira fuit in hoc genere
prudentia Frommanni, quum in vniuersum statueret, nullam
esse temporariam illam virtutem, quae ab iis infligatur, qui in
tergum faciunt, certe iracundis et clamoris reprehensionibus
et seruili metu animos coërceri volunt iuueniles; veram disci-
plinam eam esse, qua ad omnem virtutem liberali ratione men-
tes formentur; incredibili sagacitate ille animos explorare,
aegros sanare, diuersitati ingeniorum disciplinam accommo-
dare; comitati miscere seueritatem; vbi tristis puniendi delicta
necessitas inciderat, ita vlcisci perditos consueuerat, vt ipsi, de-

Sacroius autem quam praeclare meritis sit de *Casimira*, qua elegantia suos poluerit, qua auctoritate valuerit, ut dubium esset, vtrum eum magis amarent boni, an vererentur improbi, et vel sic multum efficeret, quum in neutram partem peccaret, ut neque nimia facilitate proteruam excitarer, neque austeritate nimia meliores fran-

ge.

inde reliqui etiam a peccatis deterrentur, et paternum tandem amorem sentirent; diligentes non priuare suis laudibus, quibus ad maiora excitari nouerat; adiuuare probos atque egenos; hos commendare diuitibus; suis consilio adesse atque re; collegarum labores adiuuare participando; iura *Gymnasii* defendere strenue; recte faciendo timere neminem; omnes denique allicere ad se imitandum. Itaque merito talis tantusque vir plurimi habitus est ab optimo quoque, plurimi ab ipsis *Serenissimis Principibus*, qui dia eum retinuerunt, quum exteri idemtidem suum esse vellent; magna et salutaris eius auctoritas apud grauissimos *Gymnasii Curatores*; magna apud Collegas; eximia horum atque singularis in ipsum voluntas, quam amore mutuo et summo studio rem *Gymnasii publicam* prouehendi promeruerat; inde summa animorum coniunctio atque concordia; incredibilis *Cinium Casim.* pietas, ut dubium esset, vtrum magis eum amarent probi, an vererentur ignaui; exteri complures carissima pignora illius fidei crediderunt; aegre denique atque inuicta e sinu complexuque suo dimisit patria virum.,

geret, sed aequabili tenore suorum studia moresque re-
geret; quam cupide dulcis ille doctor auditus sit; quan-
tum dolorem omnium mentibus offuderit praematuro
illius mors; meministis, A., et liberis posterisque vestris
ipfi tradetis melius et efficacius, quam ego narrare possim.

Pari modo optando si quid profici posset, optandum
omnino erat, ut ille *Klettius*, qui iam iam praeclara do-
ctrinae et illius in docendo dexteritatis atque suavitatis de-
derat, specimina, quum omnia lucido ordine traderet et
accurate; diutius nostris profuisset. Nihil dum dixi de
doctrina *Ehrenbergeriana*, qua qui bene visi sunt, illi etiam
nunc laetantur, talem sibi contigisse doctorem; nihil de
Cramero, qui, dici vix potest, quo litterarum, philoso-
phicarum in primis, amore magnarum rerum cupidos
animos multorum incenderit; nihil de *Mittenzweyio*, qui,
quum vix ostendisset ingenii florem pulcherrimum, do-
ctrinaeque elegantioris praestantiam, ad illustriores coeli
sedes festinans ex hac vita discessit; non sine luctu eorum,
qui de hoc litterarum genere iudicare potuerunt; nihil
de humanitate *Bergeri*, quae plurimos splendidissimo loco
natos huc inuitavit; nihil de *Albrechti*, amabilis illius

Al-

Albrechti studio singulari inferuendi omnium desideriiis, et admiranda rerum optimarum scientia; nihil de *Raifon-
nio*, qui quum non modo litteras gallicas, quarum magi-
ster fuit, bene calleret, sed etiam aliarum rerum cogni-
tione vtilissima floreret, dignus omnino erat, qui Profes-
soris nomine ornaretur, quod ornaret ipse. Non vereor,
A., ne Vobis molestiam adferam, in memoriam Vestram
reuocans talium virorum nomina sane pulchra et ciuitati
nostrae honorifica. Quid enim? non incundum sit co-
gitare bona nostra, recognoscere nostra ornamenta, et
laudes virorum praestantissimorum non solum auribus
percipere, sed animis altius reponere? Quo minus fas
esse arbitror silentio praeterire *Federum*, *Harlestum*, *Fa-
brum*que nostros, qui omnes non modo de ingenijs, sed
etiam, quod multo maius mihi quidem videtur, quam-
quam turpiter plerumque neglectum, de moribus ciuium
Casimirianorum formandis praeclare meruerunt. Ac
Federus quidem, quum illi mandatum esset philosophiae
docendae munus pulcherrimum; ipse vero videret vana
subtilitate et canoris nugis iuuenum animos occupatos;
parui porro pretii intelligeret doctrinam, quae non pu-
bli-

bluce priuatimque utilis esset; illud vnice spectauit, vt philosophiam efficeret vitae magistram, alienam a barbarie atque sordibus quorundam philosophorum, ornatam vero et comtam ingenuarum artium studiis; et quod spectauit, illud praestitit cura hominis elegantissimi, ingeniosissimi, optimi. De *Harlesii* autem *Fabrique* meritis in rem *Casimirianam*, quum in tanta laudandarum rerum multitudine homo etiam parum facundus possit esse disertus atque copiosus, propterea minus dico, quoniam etiam me tacente nihil de eorum laudibus detrahitur, quorum memoria sancta est eritque omnibus, qui, quantum ipsis debeant, non ignorant, et grata mente eorum beneficia retinebunt.

Videtur igitur, *ciues Casimiriani*, semper hanc academiam viris ornatam fuisse, in quibus non modo amplissima et yberrima omnium laudandarum artium seges effloresceret, sed etiam is animus esset, ea mens, vt, quod bonos viros decet, publicae utilitatis multo maiorem rationem haberent, quam aliarum rerum, quas vulgus faciat plurimi; vbi se vltro obtulerint, non aspernetur ille, qui iis ita vti didicit, vt paruis magna consequatur, ne-

D

que

que tamen magnopere desideret quisquam viles illas atque caducas, nedum admiretur; quin contemnat, qui maiora in se habeat bona atque praestantiora; horum igitur vestigiis insistere, quis Vestrum dubitet? Habetis profecto, quos intueamini; de quibus diligenter etiam atque etiam cogitetis; ad quorum imitationem vos conferatis; qui absentes quoque, mortui quoque de Vobis bene mereantur; quorum scriptis erudiimini, et ita erudiimini, ut sapere discatis, et subtilitati, nescio cui, certe inani veram sapientiam anteponatis; vera autem sapientia non est, nisi in pectore diuini amoris pleno; diuinus vero ille amor non nisi in animo casto et modesto et publicae felicitatis studioso. Hos igitur mores colite, o mei! capita carissima! honestatem omnibus rebus anteferre; tum vobis vestrisque studiis propitius aderit Deus; laudibus, quas meremini, ornabunt vos laudati viri, quibus placuisse non minima laus erit; suauissima ad extremam usque aetatem erit recordatio eorum, quae iuvenes bene fecistis, quorum vos neque poenitebit vnquam, neque pudebit; recte factorum enim non est, quod pudeat quemquam; Casimira denique laetabitur his ornamentis suis,

fuis, quae sinu suo fouerit, aluerit, eduxerit. Sin vero — sed nolo tristiora ominari laeto hoc die; vos omnes, spero id, quod vnice opto Deumque O. M. assidue precor; Vos omnes igitur vel corrigetis strenue, si quid vitii fuerit in nonnullorum studiis atque moribus aut ignauiae aut lasciuiae; vel constanter adhaerescetis virtuti, cuius dulcedinem atque praestantiam iam iam experti estis.

Quanam vero ratione accidisse putatis, vt tales bonarum artium magistros haberet Casimirianum, quales vix vlla schola alia? secundam laudabimus illius fortunam, vel potius diuinam optimi Numinis prouidentiam, sine qua nihil geritur rerum humanarum, earum praesertim, quae ad hominum felicitatem augendam perficiendamque magnam habeant vim? Ita est profecto. Haec numinis diuini prouidentia bonos his terris dedit principes atque prudentes; bonis autem illis principibus hanc dedit mentem, vt se dignos eligerent ministros optarentque amicos, qui bene intelligerent, et sapienter ita staterent, qui in iuuentute Casimiriana ad humanitatem formanda erudiendaque operam suam studiumque collo-

carent, ingenium optimis artibus subactum adferre ad tale negotium debere, atque eum animum, qui nulla re magis, quam virtute et officio delectetur; tum vero non mediocriter prodesse vniuersae rei publicae. Itaque si annales excutiamus, quod aliis in locis saepius accidere videmus, ut etiam eius modi munera ambitiose vel quaerantur, vel tribuantur ab iis, qui publica commoda priuatis rationibus postponere non vereantur, hic aut nunquam aut raro factum esse animaduertemus; contra vero, ut studia nostra ad maiora acuerentur, principes ipsos, maximos quosque principes saepissime demonstrasse, quantae curae sibi esset Casimira, quantae voluptati. Neque mirum, ita sentire principes magno salutis publicae amore incensos; quem quidem amorem facta ipsa testantur, et iacta iam dudum felicitatis femina, cuius fructus vberimos etiam nos percipimus, et percipient, audi, Deus, vota nostra! posteris nostris, et qui nascentur ab istis. Neque enim temeritate quadam fortunae factum esse putandum est, ut tam diu patria nostra tam multis frueretur bonis atque commodis, quae alii aut non intelligunt coscuentes, aut, si intelligunt, tanti aestimant, quan-

quanti ea facere solemus, quae nobis sunt gratissima; malis contra et calamitatibus plurimis liberi essemus, quibus alii vel insolentius premantur, vel adfecti iaceant. Non ego, quae in hanc sententiam commemorari poterant, commemorabo omnia; quoniam vero in hunc locum mea incidit oratio, nonnulla monstrabo velut e longinquo visa; quae, si quis ea fuerit diligentia atque solertia, ut propius inspicere velit, ea vero dicendi copia atque vbertate, ut accuratius omnia explicare et veluti viuis picta coloribus ante oculos ponere possit, hunc ego existimo tanta bonorum animos mentesque laetitia esse cumulaturum, quanta potest esse maxima. Cogitando modo percurrere, A., varias gentes atque populos, alios videbitis turpissimo seruitutis iugo obnoxios, quam vel superbia regum imponit, vel sacrificulorum fastus; alii in foedis barbariei atque superstitionis tenebris coecutire etiam nunc videntur; sudore suo atque sanguine alere coguntur alii mollitiem dominorum atque voluptatem; auaris asperisque tributorum exactionibus premantur alii adeo, ut tandem dulce natale solum relinquere cogantur, qui tantum onus non sustinent diutius; et dum magna

mala atque graua vel ferunt vel patiuntur, peiora in dies metuunt. Cum horum igitur miseria comparate felicitatem nostram, cum seruitute libertatem, cum doloribus laetitia, cum metu eorum atque sollicitudinibus spes nostras, nostram securitatem; cum ignorantiae tenebris sordibusque barbariei litterarum lucem artiumque splendorem; tum vero intelligetis, quanta Deo O. M. habenda sit gratia, qui nobis maioribusque nostris principes dedit, dabitque nepotibus nostris, qui ciuibus suis bene cupiant, et libenter in illorum quasi sinu versentur, et delectentur salute eorum ex proximo spectanda. Quod igitur facere solent homines meliores die natali suo, vt recolant superiorum temporum atque beneficiorum memoriam, suaeque felicitatis auctorem venerentur, id nos quoque facere par est, hoc die nostro, vt grato animo amplectamur illam, quae rebus nostris optime prospexit, numinis curam; eique piis precibus denuo commendemus salutem *Principis Nostri Serenissimi, Domini Clementissimi ERNESTI FRIDERICI*, cuius lene merito exosculamur imperium. Hunc Tu, Deus immortalis,

talis, saluum nobis diu praestes atque incolumem cum
celsissima Coniuge; serues nobis delicias nostras nostros-
 que amores, *Serenissimum Principem Heredem*, hu-
 iusque *Coniugem, Auiam* *) *Ludouicum Fratrem, Sororem,*
Filias, Principes Celsissimos; totam denique *domum princi-*
palem omni felicitate bees. Adsit numerum optimum Cu-
 ratorum Gymnasi nostri sapientibus consiliis; faxit, vt
 subinde prodeant ex hac schola nostra, qui doctrinam et
 virtutem tum studiose ipsi colant, tum suis quique ciui-
 bus feliciter impertiant. Ciuitati vero nostrae seruet Pa-
 ter optimus bona omnia, quae dedit; seruet *laetissimam*
pacem, quam nuper Germaniae, quum iam congeستا vi-
 deretur arida et facilis ad exardescendum materies; quin
 iam subiectus ignis in flammam erupisset; ille reddidit,

cu-

- *) Quae tamen, quum naturam ipsam satietate viuendi expleuisse
 videretur, postquam suam erga Casimirianum voluntatem te-
 stata est legato amplissimo; legauit autem 700 Scutatos; quod
 illi quidem egregium, et ad immortalitatem memoriae glorio-
 sum; in caelum, vnde descendisse visa est, rediit, rebus huma-
 nis crepta m. decembri anni superioris.

XXXII

—————
cuius summum in reges ipfos est imperium; cuius nuru coelum, maria, terrae; haec omnia, quae cernimus, et multo plura atque infinita continentur.

Ms 2297 BK

X 237 3854

—————

M.C.

h. 113, 26

Yc
2297

SERENISSIMVM PRINCEM
PATREM PATRIAE
CLEMENTISSIMVM
SERENISSIMVM PRINCEM
HEREDEM

HVIVSQVE PATRVVM SERENISSIMVM
PRINCIPES RELIQVOS
CELSISSIMOS

EA QVA DECET ANIMI SVBMISSI REVERENTIA.
GYMNASII CASIMIRIANI CVRATORES
LITTERARVM PATRONOS FAVTORES
DOCTORES CVLTORES

EA QVA PAR EST OBSERVANTIA ATQVE HVMANITATE

AD
CELEBRANDAM ORATIONE
SOLENNI

GYMNASII CASIMIRIANI NATALIS
A. D. III. IVL. CIOICCLXXXI.
MEMORIAM

INVITAT
IO. CHRISTIANVS BRIEGLEB
P. P. O.

COBVRGI, FORMIS AHLIANIS

